AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 4.4.2007
COM(2007) 182 végleges

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

A kutatóintézmények és az ipar közötti tudásátadás hatékonyságának javítása Európában: a nyitott innováció felkarolása

– a lisszaboni menetrend megvalósítása jegyében –

{SEC(2007) 449}

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

A kutatóintézmények és az ipar közötti tudásátadás hatékonyságának javítása Európában: a nyitott innováció felkarolása

– a lisszaboni menetrend megvalósítása jegyében –

(EGT-vonatkozású szöveg)

Európának hagyományosan egyik legfontosabb erőssége az a szilárd természettudományos tudásalap, amely lehetővé tette, hogy több kutatási területen is világszínvonalon teljesítsünk.[1] Az érdemek ellenére azonban a kutatás gyorsan változó környezetében az európai kutatás világviszonylatban elfoglalt pozíciója napjainkban kihívások előtt áll. Az európai kutatásnak szembesülnie kell a piacok és az ipar globalizációja, a digitalizáció, illetve az új technológiák következményeivel, és olyan társadalmi kérdésekkel is foglalkoznia kell, mint a lakosság elöregedése vagy az éghajlatváltozás.

A Bizottság a széles körű európai uniós innovációs stratégiában[2] megjelölt tíz kulcsfontosságú intézkedés egyikeként azt határozta meg, hogy javítani kell a tudásátadás[3] hatékonyságát a közfinanszírozású kutatóintézmények[4] és a harmadik felek, köztük az ipar és a civil társadalmi szervezetek között. Ez a közlemény erre az igényre reagál, és ennek érdekében cselekvési irányokat vázol fel a tagállamok számára. Gondolatokat fogalmaz meg arról, hogy a tagállamok és a Közösség hogyan tud együtt, egymás munkáját segítve fellépni bizonyos meglévő akadályok kiküszöbölése, így különösen a tudásátadás transznacionális dimenziójának erősítése érdekében. A közleményt egy, a Bizottság szolgálatai által összeállított munkadokumentum kíséri, amely nemzeti hatóságok által megjelölt bevált gyakorlati megoldásokból és az érdekelteket tömörítő európai szövetségek munkájából kiindulva önkéntesen alkalmazható iránymutatásokat ad az európai egyetemeknek és más kutatóintézményeknek az iparral fennálló kapcsolataik fejlesztéséhez.

---

1 Jelenleg Európában a legnagyobb a természettudományos és a mérnöki végzettségű pályakezdő diplomások, illetve a tudományos dolgozatok egy főre jutó száma (*Key Figures* – http://ec.europa.eu/invest-in-research/monitoring/statistical01_en.htm)

2 Az ismeretek átültetése a gyakorlatba: széles körű innovációs stratégia az Európai Unió számára, COM(2006) 502

3 A tudásátadás az explicit és az implicit tudás – ideértve a készségeket és a képességeket is – megragadásának, összegyűjtésének és másokkal való megosztásának folyamatait öleli fel. Kereskedelmi és nem kereskedelmi jellegű tevékenységeket egyaránt tartalmaz, például együttműködést, tanácsadást, felhasználási engedélyeket, hasznosítást, kutatók mobilitását, kiadást stb. Míg a hangsúly a tudományos és technológiai ismeretekre helyeződik, más formák, mint például a technológiával támogatott üzleti folyamatok is érintettek.

4 E közlemény alkalmazásában „kutatóintézmény”: minden felsőoktatási intézmény (névtől és tagállami jogállástól függetlenül, pl. egyetem, főiskola, műszaki főiskola), valamint közfinanszírozású kutatási központ és kutatást végző szervezet.

1. A CSELEKVÉS SZÜKSÉGESSÉGE

Fontos kérdés, hogy hogyan lehetne jobban élni a közszektorban folytatott kutatás-fejlesztés adta lehetőségekkel. Észak-Amerikával[5] összehasonlítva az átlagos európai egyetem[6,7] sokkal kevesebb találmányt és szabadalmat hoz létre. Ez főként annak tudható be, hogy a tudást és a szellemi tulajdont az európai egyetemeken kevésbé menedzselik rendszerezetten és szakszerűen. Az európai kutatóintézményekben a hatékony tudásátadást több más tényező is akadályozza, így az üzleti és a tudományos közösségek közötti kulturális különbségek, az ösztönzők hiánya, a jogi jellegű akadályok vagy a tudás- és technológiapiacok széttöredezettsége.[8] Ezek a tényezők mind hátrányosan érintik az európai gazdasági növekedést és munkahelyteremtést.

A tagállamok egyre inkább felismerik, mennyire fontos szerepet játszik a tudásátadás a versenyképesség fokozása és a közfinanszírozású kutatás hatékonysága szempontjából; ez a lisszaboni stratégia keretében kidolgozott *nemzeti reformprogramokban* is tetten érhető. Számos kezdeményezés irányul a kutatóintézmények és az üzleti vállalkozások közötti együttműködés előmozdítására. Több tagállam kezdeményezte a tudásátadás ösztönzését és segítését (például új jogszabályokkal, szellemi tulajdonjogi rendszerekkel, iránymutatásokkal vagy mintaszerződésekkel), több másik pedig tervezi, hogy fokozza törekvéseit ebben az irányban. Ezeket a kezdeményezéseket azonban gyakran nemzeti szempontok vezérlik, ezért kimarad belőlük a tudásátadás transznacionális dimenziója. Ennek megfelelően Európában egyenlőbb feltételek megteremtésére van szükség az egyetemek és az ipar között folytatott K+F-együttműködésben.

Az európai egyetemek és más kutatóintézmények egyaránt felismerték megváltozott szerepüket a globalizálódó gazdaságban, és ennek kapcsán érdekes kezdeményezésekbe fogtak. Rájöttek, hogy többé nem egyszerűen az a feladatuk, hogy közvetlen környezetüket ellássák friss diplomásokkal, hanem globális szinten is versenyezniük kell a hallgatókért, a kutatókért és az ipari partnerekért. Azzal is tisztában vannak ugyanakkor, hogy világszínvonalú kutatás nélkül a jövőben nem lesznek képesek ezeket a hallgatókat és kutatókat magukhoz vonzani. Ahhoz, hogy népszerűek maradjanak, az egyetemeknek és más kutatóintézményeknek nyitniuk kell az üzleti vállalkozások és a nemzetközi együttműködés felé, ami egyúttal segíthet az új források előteremtésében is. Az üzleti vállalkozásokkal különösen a K+F terén folytatott együttműködés révén megvalósuló tudásmegosztás, miközben lehetséges bevételforrás a kutatóintézmények számára, az elvégzett kutatás mennyiségét és minőségét is jelentősen fellendítheti.

2. IPAR ÉS KUTATÓINTÉZMÉNYEK: EGYÜTTMŰKÖDÉS A TUDÁSALAPÚ GAZDASÁG IRÁNYÁBAN

Az elmúlt években egyre nyilvánvalóbbá vált a kutatóintézmények és az ipar közötti tudásmegosztás szükségessége. A múltban az volt a közfelfogás, hogy a kutatóintézmények feladata új gondolatokat felvetni, az ipar pedig azt az utat adja, amelyen végighaladva ezeket a gondolatokat optimális módon hasznosítani lehet. A mögöttünk hagyott évtizedben azonban mindkét fél szerepe jelentősen megváltozott.

---

5 Az AUTM felmérése – http://www.autm.net/events/File/FY04%20Licensing%20Survey/04AUTM-USLicSrvy-public.pdf

6 A ProTon felmérése – http://www.protoneurope.org/news/2006/art2006/artjanmar06/2asfy2004/attachment_download/file

7 Az ASTP felmérése, 2006. – http://www.merit.unu.edu/publications/docs/200605_ASTP.pdf

8 http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/consult_report.pdf

Sok vállalat a *nyitott innováció* modelljét kezdi alkalmazni a K+F-ben: belső és külső forrásokat összevonva arra törekszik, hogy a szellemi tulajdonban rejlő gazdasági értéket minél jobban kihasználja, még akkor is, ha ez közvetlenül nem függ össze az alaptevékenységével. Ennek a folyamatnak fontos eleme, hogy a vállalatok kezdik stratégiai erőforrásként kezelni a közfinanszírozású kutatást.

Ezzel párhuzamosan világossá vált, hogy a kutatóintézményeknek aktívabb szerepet kell vállalniuk az iparral fennálló kapcsolataikban ahhoz, hogy minél teljesebb lehessen a kutatási eredmények hasznosítása. Ez az új szerep[9] olyan szakszemélyzetet igényel, amely képes felismerni és menedzselni az üzleti lehetőségeket kínáló tudásalapú erőforrásokat, vagyis tudja, hogyan érdemes egy új gondolatot a piacra vinni, biztosítani a megvalósításához szükséges erőforrásokat (finanszírozás, háttérszolgáltatások stb.), illetve elérni, hogy valamennyi érdekelt felsorakozzon a kezdeményezés mögött.

2.1. A sikeres tudásátadás feltételeinek megteremtése

Világossá vált, hogy az üzleti vállalkozások részvétele a kutatóintézmények irányításában segíthet a társadalom igényei felé terelni a kutatást és az oktatást, mozgósíthatja a tudásátadás támogatásához szükséges szakértelmet, és azt a jelzést adja a külvilág felé, hogy az adott intézmény kész valamennyi tevékenységében innovációközpontú szemléletet követni. Ez a kölcsönhatás – elsősorban a személyzetet érintő rövid távú csereprogramokon, illetőleg a fiatal diplomások ipari elhelyezkedésén keresztül – segít az ágazatok közötti mobilitás előmozdításában.

Az elmúlt években több európai kutatóintézmény külön irodát hozott létre a tudásátadás elősegítésére elsősorban azzal a céllal, hogy előmozdítsák az együttműködést és a kutatási eredmények lehető legteljesebb hasznosítását, és elérjék, hogy az üzleti vállalkozások minél nagyobb arányban vegyék át ezeket az eredményeket. Ezen irodák sikere túlnyomórészt a bennük dolgozók készségein és hozzáértésén, a nekik szánt stratégiai szerepen és döntési autonómiájukon múlik. **A tudásátadással foglalkozó szakembereknek sokféle készséggel kell rendelkezniük ahhoz, hogy feladataikat eredményesen láthassák el.** A szóban forgó munkaköröket azonban sok esetben aránylag kevéssé tapasztalt alkalmazottak töltik be. Szakmai továbbképzés csak kevés országban van, de a költségek és/vagy a nyújtott tudás szempontjából ezek sem mindig kielégítőek. A Bizottság jelenleg elemzi a probléma megoldásának útjait. Hét tagállam[10] a Bizottság támogatásával[11] most dolgozik egy olyan keret kialakításán a tudásátadási szakemberek képzése terén, amelyben a megszerzett végzettséget valamennyi részt vevő állam kölcsönösen el fogja ismerni, a PROTON Europe[12] pedig a brit *Institute for Knowledge Transferre*[13] támaszkodva olyan akkreditációs rendszer létrehozásán fáradozik, amely a már működő tudásátadási szakembereket tapasztalataik és múltbéli teljesítményük alapján fogja minősíteni.

A tudásátadás csak akkor lehet eredményes, ha **a kutatóintézmények kellő önállósággal rendelkeznek a tapasztalt tudásátadási szakemberek versenyképes feltételekkel történő foglalkoztatásában**. A köz- és a magánszektor közötti mobilitás fokozódása segíteni fogja a kutatóintézmények kutatóit és vezetőit abban, hogy felismerjék az iparral közös

---

9 Az egyetemekre kapcsán ezt az új szerepet „harmadik küldetésnek” is nevezik.
10 AT, NL, FR, IT, SE, BE, LT
11 „*Szakokleveles transznacionális technológiaátadási vezető*” OMC-Net projekt
12 Európa egyik vezető tudásátadási szövetsége – http://www.protoneurope.org
13 Tudásátadási Intézet – www.iknowledge transfer.org.uk

szükségleteiket. Egyes szabályok és adminisztratív korlátok azonban visszafoghatják ezt a fajta mobilitást. A csereprogramokat például a szakmai gyakorlatra vonatkozó szabályok, illetve a munkaerő-piaci szabályozás akadályozhatja, ezen belül is elsősorban a társadalombiztosítási és a nyugdíjelőírások. Ezen túlmenően egyes országokban a közszektorban foglalkoztatott kutatók sem részmunkaidőben, sem tanácsadóként, sem másféle jogviszonyban nem dolgozhatnak az iparnak.[14]

Másik fontos kérdés, hogy a már meglévő erőforrásokat hozzáférhetőbbé kellene tenni. Ezt részben koordinációval lehet elérni. Több kutatóintézményre jellemző, hogy a személyzet tagjai egyenként ugyan aktívan keresik a kapcsolatokat az iparral, egymással azonban nem egyeztetnek, márpedig ha tudásátadási szakértelmüket együttesen mozgósítanák, akkor a kutatóintézmény szintjén máris több ilyen készség állna rendelkezésre. Sokat lehet remélni attól is, ha a kutatóintézmények bizonyos speciális funkciókat kiszerveznek, illetőleg ha az erőforrásokat és/vagy a K+F eredményeit (és az ezekhez kapcsolódó szellemi tulajdonjogokat) több kutatóintézmény együtt használja fel.[15] Az erőforrások több tudásátadási iroda általi közös hasznosítására jó példa a Németországban létrehozott szabadalomhasznosító és tudásátadási ügynökségek, a *North of England Science Initaitive* (Észak-angliai Tudományos Kezdeményezés) vagy a belgiumi *VIB*[16] működése. Ez a közös hasznosítás bizonyos esetekben egyetlen iparágra (például a *White Rose Consortium*[17] esetében), illetve egyetlen tudásátadási tevékenységre is korlátozódhat.

Érdemes megjegyezni, hogy az egyes kutatóintézmények szabadalmainak közös hasznosításából számos előny származhat. A szabadalmak közös hasznosítása segíthet létrehozni a szellemi tulajdonban azt a kritikus tömeget, amely szükséges ahhoz, hogy az innovatív ötlet vonzóvá váljon a magánszektor számára. Megfelelő piaci megjelenítés esetén minden érdekelt ipari szereplő tudomást szerezhet a szellemi tulajdont eredetileg létrehozó kutatóközpontokról, ami fellendítheti ezen intézmények ipari kapcsolatait. A szabadalmak közös hasznosítása emellett erősítheti a tudásátadási irodák közötti kapcsolatokat, és alapul szolgálhat további intézményközi kezdeményezésekhez is. Az erőforrások ilyen jellegű egyesítése olyankor lehet különösen előnyös, ha az érintett kutatóintézmények hasznosítható kutatási eredményeinek tárgya, illetve mennyisége nem indokolja saját tudásátadási iroda létrehozását. Az adott esetnek megfelelően kívánatos, hogy **a tagállamok aktívan ösztönözzék és támogassák a kutatóintézményeket erőforrásaik egyesítésében.**

Bármennyire is hasznos nemzeti vagy regionális szinten az erőforrások ilyen jellegű egyesítése, ezek a kezdeményezések ritkán tesznek szert transznacionális dimenzióra. E hiányosság feloldására, a transznacionális technológiaátadás elősegítésére a Bizottság létrehozta az innovációközvetítő központok transzeurópai hálózatát.[18] Ezek az innovációközvetítő központok harminchárom országban működnek, és személyre szabott segítséget nyújtanak az egyetemeknek és az ipari vállalkozásoknak (elsősorban a kkv-knak). Az európai egyetemek egyik vezető tudásátadási szövetségével[19] szorosan együttműködve a szóban forgó központok olyan egyszerű és hatékony rendszert alakítottak ki, amelynek révén az egyetemek Európa-szerte strukturált módon megoszthatják a vállalkozásokkal az új, kereskedelmi szempontból fontos technológiákra vonatkozó információikat.

---

14 SEC(2006) 971

15 Lásd a technológiaátadásról szóló ír jelentést – http://www.universitiesireland.ie/news/techtransfer.php

16 www.vib.be

17 www.whiterose.ac.uk

18 http://irc.cordis.europa.eu

19 ProTonEurope – http://www.protoneurope.org

2.2. A vállalkozó szellem kialakításának elősegítése

Közkeletű vélekedés, hogy az eredmények publikálása és szabad hozzáférhetősége iránti igény összeegyeztethetetlen az ipar azon törekvésével, hogy az információkat szellemi tulajdonjogokkal, például szabadalmakkal körülbástyázva, bizalmasan kezelje. A tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy az innováció ösztönzését és az új tudás terjesztését össze lehet egyeztetni, ha az érdekeltek értik és szakszerűen menedzselik a szellemi tulajdonnal kapcsolatos kérdéseket. Ezen a területen az együttműködés kialakulását elő lehet segíteni olyan eszközökkel, mint például a CREST döntéshozatali fa;[20] mintaszerződésekkel, így például az Egyesült Királyságban bevezetett *Lambert-megállapodásokkal*;[21] iránymutatásokkal, mint például a *Kapcsolatok, kontraktusok és kódexek*[22] címmel Dániában kiadott dokumentum esetében; illetőleg az európai és a nemzeti szabadalmi hivatalok tudatosságnövelő kezdeményezéseivel. A *Felelősségteljes Partnerség* elnevezésű, négy nagyobb európai egyetemi és ipari szövetség (EIRMA, EUA, PROTON, EARTO) által útjára indított kezdeményezés[23] bepillantást enged abba, hogyan lehet hatékony kutatási együttműködést kialakítani. **Aktív támogatás révén az ilyen kezdeményezések létrehozásában és megvalósításában a tagállamoknak is szerepet kell vállalniuk.**

Több egyetem egyre erőteljesebben támogat különböző, a „kreatív közvagyon”[24] körébe tartozó megoldásokat (nyílt hozzáférés, nyilvános publikálás, nyitott szoftver stb.). Ezek a mechanizmusok biztosíthatják az eredmények hatékonyabb terjesztését, bár a termék sikeres forgalomba hozatalához egyes esetekben formális védelemre (formatervezésiminta-oltalomra, szabadalmi oltalomra, anyagátadási megállapodásokra) lehet szükség. Ezért fontos, hogy a kutatók mindkét megközelítés előnyeivel tisztában legyenek, és a döntések a társadalmi és a gazdasági hatások alapján szülessenek. Mivel Európa-szerte még mindig eltérő szabályok határozzák meg a közfinanszírozású kutatás-fejlesztés eredményeivel kapcsolatos tulajdonosi jogokat, **a közfinanszírozású kutatás terén a közeljövőben érdemes lehet ismét fontolóra venni egy egységes európai tulajdonjogi modell kialakításának lehetőségét.**

A kutatók vállalkozó szellemének erősítése[25] és vállalkozói készségeinek fejlesztése nagymértékben hozzájárulhat a kutatóintézmények és az ipar közötti kulturális szakadék csökkentéséhez. A két szektor együttműködésének elősegítése érdekében lehetőséget kell adni a kutatóknak a tudásátadással és az üzleti élettel kapcsolatos alapvető készségek elsajátítására. Gondoskodni kell a vállalkozói ismeretek oktatásáról, és ennek keretében meg kell ismertetni a kutatókat a szellemi tulajdon kezelésének módjaival, az iparral való kapcsolattartás legfontosabb kérdéseivel, az üzleti vállalkozások elindításával és működtetésével kapcsolatos alapismeretekkel. Bár a felsőoktatás általában nagyon decentralizált, több példa is van olyan nemzeti stratégiára, amely ösztönzi a felsőoktatásban a vállalkozói szellem meghonosodását (ilyen például a brit *Science Enterprise Challenge* kezdeményezés). E tanfolyamok tartalmi kérdéseinek tisztázása érdekében **a Bizottság egy projekt[26] finanszírozásán keresztül támogatást nyújt egy olyan képzési alapcsomag kidolgozásához, amelynek révén a különböző érdekeltekben tudatosítható a szellemi tulajdon kezelésével kapcsolatos kérdések fontossága.**

---

20 *Crest decision tree* – http://ec.europa.eu/invest-in-research/policy/crest_cross_en.htm
21 *Lambert agreements* – http://www.innovation.gov.uk/lambertagreements
22 *Contacts, contracts and codices* – http://billed.di.dk/wimpfiles/lores/image.asp?objno=/686201.pdf
23 *Responsible Partnering* – http://www.responsible-partnering.org
24 Lásd például: http://creativecommons.org
25 COM(2004) 70
26 IP4Inno – http://www.proinno-europe.eu/ip4inno.html

E készségek fejlesztése és a tudásmegosztás emellett talán a kutatóintézmények és az ipar között megvalósuló csereprogramok révén segíthető a leghatékonyabban. A Bizottság aktív kezdeményezőként lépett fel ezen a területen *Az Ipar és az Akadémiák Marie Curie Stratégiai Partnersége* elnevezésű program révén, amely a kutatók cseréjén keresztül a hosszú távú együttműködés kialakulását támogatja. *A kutatáshoz, a fejlesztéshez és az innovációhoz nyújtott állami támogatások új közösségi keretrendszere* egy olyan új intézkedést tartalmaz, amelynek révén a kkv-k támogatásban részesülhetnek, amikor kutatóintézményektől (vagy nagyvállalatoktól) magasan képzett munkaerőt vesznek kölcsön.

Sok országban a kutatóintézmények olyan ösztönzési rendszereket vezettek be, amelyekben a feltaláló részesedik a találmány felhasználási engedélyeiből, illetve piaci hasznosításából származó haszonból. Ilyen megoldás például az, amikor a nyereségen a kutató, a kutatóintézmény és az üzletfél egyenlő mértékben osztozik. Bár ezekben a rendszerekben rejlik némi pénzügyi ösztönzés, a kutatók jelentős része továbbra sem hajlandó részt venni bennük, különösen azért, mert a szakmai előmenetel szempontjából nem számítanak. **Ezért fontos, hogy az értékelési kritériumok más tevékenységeket, például a szabadalmakat, a felhasználási engedélyeket, a mobilitást és az iparral folytatott együttműködést is figyelembe vegyék**.[27]

3. VALÓRA VÁLTÁS: A TAGÁLLAMOK ÉS A KÖZÖSSÉG EGYÜTTMŰKÖDÉSE

A regionális,[28] a nemzeti és a közösségi szintű közpolitikai támogatás mind a kutatóintézményeknek, mind az iparnak javára válhat. Ez a támogatás a politikára vonatkozó eszmecsere ösztönzésétől a tudásátadási mechanizmusoknak nyújtott közvetlen pénzügyi támogatásig különböző formákat ölthet. A *Európai Kutatási Térségen* (EKT) belül és a lisszaboni stratégia alapján, a „3%-os cselekvési terv”[29] végrehajtásán keresztül megvalósuló tagállami együttműködés továbbra is konkrét eredményeket hoz. **A tagállamoknak teljes mértékben ki kell használniuk a rendelkezésre álló finanszírozási forrásokat, és erre a kutatóintézményeket is ösztönözniük kell.** Az ipar és a kutatóintézmények közötti kapcsolatok bővítése érdekében egyaránt igénybe kell venni a kohéziós politika finanszírozási eszközeit (az *Európai Regionális Fejlesztési Alapot* és az *Európai Szociális Alapot*), *a kutatáshoz, a fejlesztéshez és az innovációhoz nyújtott állami támogatások új közösségi keretrendszeréhez*[30] illeszkedő nemzeti finanszírozást, valamint az *európai keretprogramokat*.

3.1. Az Európai Technológiai Intézet

Az *Európai Technológiai Intézet* (ETI) létrehozása jó példa arra, hogy az európai innovációs kapacitás kihasználását célzó stratégia szerves részeként az Európai Unió hogyan valósíthat meg innovatív irányítási modelleket – ilyen található például az egyetemek korszerűsítési programjában –, és ezáltal hogyan inspirálhat változásokat és gyorsíthatja fel a tudásátadás folyamatait a meglévő intézményekben, illetőleg hogyan fokozhatja ezen intézmények kapcsolatait az iparral. Amióta 2005-ben a Bizottság először felvetette a gondolatot, széles körű konzultációs folyamat zajlott le és kiterjedt hatásvizsgálatra került sor. A Bizottság arra számít, hogy 2007-ben befejeződnek az egyeztetések az Európai Tanácsban és a Parlamentben, 2008-ban pedig az intézet megkezdheti működését.

---

27 Az EUA bécsi konferenciájának következtetései – http://www.eua.be/fileadmin/user_upload/files/EUA1_documents/report_web%20221006.1161606166446.pdf

28 Például a klaszterek vagy az „üzleti ökoszisztémák” támogatása révén.

29 COM(2003) 226

30 A K+F+I állami támogatásának közösségi keretrendszere, HL C 323., 2006.12.30.

Az ETI hosszú távra szóló, nagyra törő, bátor vállalkozás. Elsődleges célja, hogy az Európa jövője szempontjából kihívást jelentő területeken, az ún. „tudásháromszög" mindhárom oldalán: az innovációban, a kutatásban és az oktatásban egyaránt elősegítse a fejlődést és az integrálódást. **Különösen a kutatóintézmények és az ipar közötti együttműködést és tudásátadást fogja segíteni.** Az intézet vezető testületében egyensúlyban lesz az üzleti élet és a tudomány, és ezen keresztül referenciamodellként fog szolgálni az vállalkozáscentrikusabb irányítási modellek kikísérletezéséhez.

A tudásátadást célzó uniós kezdeményezések szempontjából az ETI fontos új értéket hordoz magában:

– Az ETI valamennyi tevékenységében nagy szerepet kap az üzleti élet. Az ETI végső célja egyértelműen az innováció, valamint a kutatás és az oktatás eredményeinek átfordítása innovatív megoldásokba.

– Az intézet Európa innovációs életének „zászlóshajója" lesz, és egyértelműen jelezni fogja a külvilág felé Európa elkötelezettségét az innováció megerősítése és a kutatóintézményeken belüli folyamatok megváltoztatása mellett.

– Az ETI most először fogja egyenlő alapon integrálni a „tudásháromszög" három oldalát. Az innovációs folyamat szempontjából hangsúlyt fog kapni különösen az oktatás.

A Bizottság által az ETI működésére javasolt integrált modell két fokozatban kombinálja az alulról felfelé és a felülről lefelé építkező kezdeményezéseket. Az első fokozatban az ipart és a tudományos életet képviselő vezető testület stratégiai iránymutatást ad az úgynevezett *tudományos és innovációs társulások* kiválasztásához, értékeléséhez és koordinálásához, a második fokozatban pedig a kijelölt független tudományos és innovációs társulások elvégzik Európa-szerte az ETI munkáját. Ezek a társulások a kijelölt tématerületeken teljes mértékben integrált formában innovációs, kutatási és oktatási feladatokat hajtanak végre. Partnerszervezetek közös vállalkozásaként jönnek létre egyetemek, kutatást végző szervezetek és vállalkozások részvételével.

3.2. Együttműködési tevékenységek

A gazdasági növekedésre és a foglalkoztatásra irányuló európai uniós stratégia 3%-os K+F-célkitűzésével összefüggésben a tagállamok és a Közösség által folytatott együttműködésben központi szerepet töltenek be azok az erőfeszítések, amelyek azt célozzák, hogy a közfinanszírozású kutatóintézmények hatékonyabb kapcsolatokat alakítsanak ki az iparral, különösen a kkv-kkal. Ez a fajta tevékenység a *Tudományos és Műszaki Kutatási Bizottság* (CREST) keretein belül folyik; ez a testület közvetítőként lép fel a koordináció nyílt módszere néven ismert, elsősorban az információk és a bevált gyakorlati megoldások cseréjén alapuló politikai együttműködési eszköz gyakorlati alkalmazása érdekében. Az előző fejezetekben már beszámoltunk ezen, szakértői tanácsadás, politikai ajánlások, iránymutatások, a nemzeti politikák szakmai értékelése, valamint tudatosságnövelő kezdeményezések formájában testet öltő együttműködés egyes eredményeiről.[31]

---

[31] A CREST szakértői csoport jelentése: *Promote the reform of public research centres and universities in particular to promote transfer of knowledge to society and industry* („A közfinanszírozású kutatóközpontok és egyetemek reformjának előmozdítása, különös figyelemmel a társadalom és az ipar felé irányuló tudásátadás előmozdítására") – http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/final_crest_report_march2006.pdf

Ez az együttműködés folytatódni fog, és az eredmények meg fogják alapozni a tudásátadást, illetve a kutatóintézmények és az ipar közötti kapcsolatok fejlesztését célzó tagállami fellépést. Az ebből a szempontból fontosabb politikai kezdeményezéseket bele kell foglalni a *nemzeti reformprogramok* következő generációjába (2008–2011). A lisszaboni nemzeti koordinátorok részére Lisszabonban a tudáspartnerségről szervezett szeminárium nyomán a tagállamok több érdekes példát is beküldtek. Ezeket a kezdeményezéseket azonban gyakran nyilvánvalóan nemzeti szempontok vezérlik, ezért kimarad belőlük a tudásátadás transznacionális dimenziója. **A tagállami erőfeszítések támogatására, valamint egyes intézkedések transznacionális dimenziójának növelése érdekében meg kell vizsgálni konkrét kezdeményezések közösségi szintű kidolgozásának lehetőségét.**

Két terület igényel különös erőfeszítést tagállami és közösségi szinten: célirányos intézkedéseket kell hozni a kutatóintézmények és a kkv-k közötti együttműködés ösztönzésére, és ki kell dolgozni olyan eszközöket, amelyek alkalmasak az elért haladás mérésére.

- ***A kutatóintézmények és a kkv-k közötti együttműködés ösztönzése***

A kutatóintézmények és az ipar közötti együttműködés javarészt nagyvállalatokat érint. Ez azért van így, mert a közvélekedés ezt a fajta kooperációt tartósabbnak és rendszerezettebbnek tekinti, mint a kkv-kkal való együttműködést.

A tudásátadási szolgáltatók számára a kkv-k kétségkívül nagyon változatos ügyfélkört jelentenek. A csúcstechnológiai ágazatokban az igen rövid termékéletciklusok miatt az a jellemző, hogy a feldolgozóipari kkv-k fajlagosan sokat költenek K+F-re, és szoros kapcsolatokat ápolnak a kutatást végző szervezetekkel. A hagyományos ágazatokban a humánerőforrások és a pénzforrások szűkössége általában korlátozza a kkv-k képességét a tudásátadási tevékenységekben való aktív részvételre. Ezért fontos a kkv-kat arra bátorítani, hogy a gyorsabb innováció érdekében befogadják a kívülről jövő új tudást.

A bevált gyakorlati megoldásokra példa az *innovációs utalványok* Hollandiában bevezetett rendszere, amelynek az a fő célja, hogy lehetővé tegye a kkv-k számára a tudás és a stratégiai tanácsadás kutatóintézményektől történő megvásárlását, és így ösztönözze a tudásszolgáltatók és a kkv-k közötti együttműködést és cserét. A tudásszolgáltató a felhasználást követően a 7500 EUR címletű utalványokat benyújtja a *SenterNovem* innovációs ügynökségnek, és átveszi az ellenértéküket. Az ilyen jellegű tanácsadás közforrásokból történő finanszírozását az állami támogatásokra irányadó szabályok lehetővé teszik.[32]

Kívánatos, hogy a tagállamok az ilyen jellegű tudásátadás ösztönzése érdekében éljenek a rendelkezésükre álló mechanizmusok adta lehetőségekkel (például az innovációs utalványok vagy a kutatóintézményekhez kiszervezett K+F költségeinek visszaigénylését lehetővé tevő K+F-adójóváírás intézménye).

---

[32] A támogatás e típusa vagy az EK-szerződés 87. és 88. cikkének a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokra történő alkalmazásáról szóló 70/2001/EK bizottsági rendelet (HL L 10., 2001.1.13.) tanácsadásra vonatkozó rendelkezései, vagy a K+F+I állami támogatására irányadó új közösségi keretrendszer 5.6. pontjának hatálya alá tartozik.

- ***Az elért haladás mérése***

A tudásátadási tevékenységek figyelemmel kísérésének több célja van, egyebek mellett az is, hogy a kutatóintézmények segítséget kapjanak ahhoz, hogy elért eredményeiket mindannyiunk javára fordítsák. Bár az egyetemeket többféleképpen is rangsorolják, ez többnyire olyan mutatók alapján történik, mint a publikációk és a tudományos fokozatok száma, miközben a K+F-eredmények hasznosításában nyújtott teljesítményt nem veszik figyelembe. Bebizonyosodott,[33] hogy **az „innovációval kapcsolatos tevékenységek" teljesítménymérése, különösen ha EU-szerte összehasonlítható mutatószámok alapján történik, lehetővé tenné, hogy a kutatóintézmények saját teljesítményüket uniós és nemzeti szinten összehasonlítsák**. A Bizottság 2007-ben szakértői csoportot fog létrehozni a kérdés tanulmányozására.

3.3. Pénzügyi támogatás

- ***Állami támogatás***

A K+F+I állami támogatására irányadó új közösségi keretrendszer egyértelműbbé igyekszik tenni a kutatás, a fejlesztés és az innováció finanszírozását segítő állami támogatások szabályait, így a tudásátadás finanszírozásának szabályait is. Erre az egyértelműsítésre azért volt szükség, mert a közfinanszírozású kutatóintézmények a piacközeli területeken egyre inkább magánvállalkozás módjára lépnek fel, ezért az állami támogatással kapcsolatos kérdések egyre relevánsabbak számukra.

A keretrendszer alkalmazásában a közfinanszírozású kutatóintézmény elsődleges tevékenysége, különösen pedig az ismeretek bővítését és a jobb megértést célzó független kutatás (beleértve az együttműködésen alapuló kutatást is), illetőleg a kutatási eredmények terjesztése általában nem minősül gazdasági jellegű tevékenységnek (azaz nem hoz létre meglévő piacon megjelenő terméket vagy szolgáltatást).[34] A tudásátadási tevékenység akkor nem gazdasági jellegű, ha „belső természetű",[35] és a belőle származó bevételeket a kutatási szervezet elsődleges tevékenységébe fektetik be ismét.[36]

A gazdasági tevékenységeket (például a tanácsadást, a megbízás alapján végzett kutatást, az infrastruktúra-bérbeadást stb.) természetesen piaci feltételek mellett kell végezni. Az ilyen jellegű tevékenységek közfinanszírozása általában állami támogatásnak minősül, ezért alkalmazni kell rá az állami támogatásokra irányadó szabályokat.

---

33 Az ITTE jelentése: *Improving institutions for the transfer of technology from science to enterprises* („Intézményfejlesztés a tudományos életből a vállalkozások felé megvalósuló technológiaátadás érdekében") – http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/competitiveness/doc/itte_expertgroupreport.pdf

34 A keretrendszer 3.1.1. pontja.

35 A Bizottság értelmezése szerint „belső természetű" az a tevékenység, amelyben a kutatási szervezet(ek) ismereteinek kezelését a kutatási szervezet részlege vagy leányvállalata végzi, illetve ha erre más kutatási szervezetekkel való együttműködés révén kerül sor. A harmadik feleknek nyújtott specifikus szolgáltatásokra vonatkozó szerződéskötések, amelyekre nyílt pályázatok révén kerül sor, nem kockáztatják e tevékenységek belső természetét.

36 A Bizottságnak be kell jelenteni minden más típusú olyan technológiaátadási tevékenységet, amely állami támogatásban részesül.

Az új keretrendszer a kereszttámogatás elkerülése érdekében azt is előírja, hogy a kutatóintézményeknek a költségeket és a bevételeket a gazdasági és a nem gazdasági tevékenység szerint el kell különíteniük. Ennek érdekében a Bizottság azt ajánlja, hogy a **tagállamok ösztönözzék és segítsék a kutatóintézményekben a teljes költségelszámolás bevezetését**, amely azzal a további előnnyel is jár, hogy megkönnyíti a részvételt a hetedik keretprogramban. Ilyen intézkedések hiányában bármilyen nem gazdasági jellegű tevékenység köztámogatása állami támogatásnak tekinthető.

- ***Az Európai Unió kohéziós politikája***

A kutatóintézmények és a gazdasági társaságok közelsége gyakran megkönnyíti a tudásátadást, ami felhívja a figyelmet arra, milyen fontos szerepet játszhatnak a folyamatban a regionális és a helyi szintű hatóságok. Tudásátadási tevékenységek támogatására az EU kohéziós politikája keretében, a növekedésre és foglalkoztatásra irányuló stratégia részeként is van mód.

A kohéziós politika legfontosabb instrumentuma, az *Európai Regionális Fejlesztési Alap* (ERFA) például felhasználható inkubátorok és tudományos parkok (infrastruktúra és háttérszolgáltatások) támogatására, ami hatékonyan segíti a tudás piacra vitelét és a kkv-k és az egyetemek közötti kapcsolatok fejlesztését. A jól működő inkubátorok és klaszterek olyan jelentős előnyöket hordoznak magukban, amelyek miatt – különösen a csúcstechnológiai ágazatban – kitűnő tudásátadási eszközöknek számítanak. Sajátosságuk, hogy olyan szolgáltatásokat kínálnak, amelyek növelik a tudásátadás sikerének valószínűségét. Az infrastruktúra támogatása mellett az ERFA a 2000–2006. időszakban mintegy 4 milliárd EUR társfinanszírozást nyújtott az innováció- és a technológiaátadáshoz, valamint az üzleti vállalkozások és kutatóintézmények közötti hálózatok és partnerségek létrehozásához. Az ERFA tehát mind a regionális, mind a transzregionális együttműködés tekintetében jelentős szerepet tölt be a közfinanszírozásból kutatást végző szervezetek és az ipar közötti együttműködés elősegítésében.

Az *Európai Szociális Alap* (ESZA) egyes személyek segítésére (képzés, tanácsadás stb.), illetőleg az oktatási struktúrák és rendszerek fejlesztésére és korszerűsítésére nyújt pénzügyi támogatást. Az új programozási időszakban (2007–2013) nagyobb hangsúlyt kap a kutatás és az innováció megerősítése, különösen a tudásátadással összefüggésben.

A *kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatások*[37] meghatározzák a strukturális és a kohéziós alapokkal összefüggő jövőbeli tagállami stratégiák és programok keretét. Az iránymutatásokban fontos prioritásként jelenik meg az innováció bátorítása, és „*A növekedést szolgáló tudás és innováció fejlesztésére*” vonatkozó iránymutatás több olyan tudás- és technológiaátadási tevékenységet is megjelöl, amelyre érdemes odafigyelni. Annak érdekében, hogy a tudásalapú gazdaság regionális dimenziója tovább erősödjön, elsősorban **az üzleti vállalkozások és az egyetemek közötti együttműködés, valamint a tudásátadási infrastruktúra és szolgáltatások tagállami támogatását kell növelni**.

[37] COM(2006) 386; a Tanács 2006/702/EK határozata (2006. október 6.).

- ***Az EK kutatási és fejlesztési, illetőleg versenyképességi és innovációs keretprogramja***

A transznacionális tudásátadás mindig is a *kutatási és technológiafejlesztési keretprogram* középpontjában állt. A keretprogramban megvalósuló legtöbb projekt valóban a közszektorból és a magánszektorból, egyszerre több országból hozza össze a résztvevőket. Több tématerület, így például az IKT-ágazat különösen sikeres volt ebben a tekintetben: itt a projektek[38] több mint 90%-a együttműködést tett szükségessé a kutatóintézmények és az ipar között. Ez egyértelműen segíti a kereskedelmi hasznosításra kész technológiák kifejlesztését. A K+F-projektek mellett a keretprogram a kutatószemélyzet ágazatok közötti mobilitását is finanszírozza, ideértve az egyetemek és az ipar közötti szakembercserét is.

Az új *versenyképességi és innovációs keretprogram* támogatja az innováció minden formáját, a köz- és a magánszektor közötti partnerségeket, illetőleg a finanszírozáshoz, ezen belül a kölcsönhöz, a kockázati tőkéhez és az „üzleti angyaloktól" származó forrásokhoz való hozzájutást javító intézkedéseket. Finanszírozást nyújt a kutatóintézmények és a vállalkozások – különösen a kkv-k[39] – közötti tudásmegosztás elősegítésének új módozataihoz, valamint a transznacionális klaszterkezdeményezésekhez. Az ökoinnováció területén a kísérleti projektek és az úgynevezett piaci előállítási projektek támogatásával különösen az innovatív technológiák és gyakorlati megoldások piaci elterjedését segíti.

A hatás maximalizálása érdekében a két keretprogram egymással együttműködve és egymást kiegészítve fogja támogatni a K+F-projekteket, és ezzel ösztönözni a tudásátadást és a K+F eredményeinek hasznosítását.

A tudásátadás közvetlen segítése mellett a Bizottság a tudásátadás bevált gyakorlati megoldásainak kormányok közötti cseréjét is ösztönzi. Ebben a vonatkozásban a Közösség a regionális és a transznacionális politikatanulás különböző lehetőségeit kínálja.[40]

4. ZÁRSZÓ

Az elmúlt évtized során egyre bővült a közszektorban folytatott kutatás és az ipar közötti kölcsönhatás. Az együttműködés a megbízás alapján végzett kutatástól az együttműködésen alapuló kutatásig, esetenként a strukturált partnerség kialakításáig sokféle formában megvalósulhat. A legtöbb ilyen jellegű együttműködés magában foglalja a résztvevők közötti tudásátadást, és például új és hasznos termékek, új munkahelyek, nem ritkán új vállalkozások létrehozásával növeli a közfinanszírozású kutatás társadalmi-gazdasági hatását.

Az ebben a közleményben felvázolt elemzés és politikai irányok kiindulópontként szolgálnak a tudásátadás közös európai keretrendszeréről folytatandó vitához, és ezáltal hozzájárulnak a tudásátadás terén az egyenlő feltételek kialakulásához és az európai környezet egységesedéséhez.

A Bizottság szolgálatainak e közleményt kísérő munkadokumentumában bemutatott önkéntesen alkalmazható iránymutatások segíteni kívánják a kutatóintézményeket az iparral fennálló közös érdekeik azonosításában és a kölcsönösen előnyös tudásátadási jogviszonyok kialakításában. Ezek az iránymutatások „életre fognak kelni", amiről egy ipari és tudományos

---

38 A hatodik keretprogramban.

39 www.europe-innova.org

40 Például ERAnet, PRO INNO Europe, ERIK és OMC-Net

szereplők részvételével létrehozandó magas szintű csoport lesz hivatott gondoskodni. Ez a csoport 2007-ben kezdi meg munkáját, és tanácsadást nyújt majd minden olyan egyéb tevékenységgel kapcsolatban, amelyen keresztül szolgálhatja az európai tudásátadás ügyét.

Mindemellett a növekedésre és a foglalkoztatásra irányuló lisszaboni stratégiával összefüggésben tovább fog folytatódni a tagállamok közötti és a közösségi szintű együttműködés. Az ezen a területen a tagállamok által vállalt legfontosabb politikai kezdeményezéseknek meg kell jelenniük a *nemzeti reformprogramokban*, és a Bizottság a jövőben is ösztönözni fogja a bevált gyakorlati megoldások cseréjét.